

Krúdy Gyula tündöklő lázadása

AZ ÍRÓ SZÜLETÉSÉNEK 125. ÉVFORDULÓJÁN

Az 1848-as magyar forradalom, majd az azt követő megtorlás nemcsak Európa addigi rendjét rengette meg leveretésében is, hanem erős penge-, majd bárvillanásaival szétdarabolta, addig nem sejtett utakra terelte családok tízezreit is. Ki kötélre jutott, avagy golyó elé, ki csak Kufsteinbe, ki pedig száműzöttként török, amerikai, francia földre: a 48-as magyar honvédtisztekből a föld számos hadseregébe jutott – áldozatnak, zászlónak, folytatásnak. S jutott belőlük Nyíregyházára is. Mert volt, aki elbukott hazája földjén hányódott idegen földek helyett, amnesztiával ugyan, de kétségbeesve, s Világos gyásza mögé Branyiszkót, Isaszeget rejtve a szívében. S ha karddal a kézben a hazáért meghalni itt már nem lehetett – ha lehetett is, értelmetlenül –, új család alapításába építette bele a le nem gázolható reményt és föl nem adását az eszménynek: a kardok villogása és a lóporfüst mögött nemrég még elképzelt új Magyarországnak. Miközben a fiatal Ferenc József kézcsókjától illetett Miklós cár fogadásáról elsiető Paskievicsnek még évekig ott lépkedtek a szeme sarkában a serege előtt – a vitézség példáiként – elvonultatott diákhonvédek.

Hát így, a történelem ekkora forgószelében vetődött a Felvidékről előbb Kállóba, majd Nyíregyházára a híres Komáromot Klapka György adjutánsaként az értelmes harc utolsó pillanatáig védő legidősebb Krúdy Gyula, akinek édes öccse, Krúdy Kálmán ráadásul soha sem tette le a fegyvert. A szabadcsapat vezérét majd jóval Világos után, a vadkerti erdőben árulók lötték agyon. S a Széchenyihez való hasonlatossága miatt csak „grófnak” nevezett, s később a 48-as honvédegylet, majd a pesti Honvéd Menház parancsnokává öregedő honvédkapitány – virágkorában vármegeyi főügyész – még élete párját is 1848 harcoló népéből választja

meg Radics Máriától, a szabadságharc egykori szolgálóleányától származó, szintén Gyula nevű gyermeke és egy malterhordó leány, Csákányi Julianna jóvoltából nemsokára már ott rugdalta a kaput, majd próbálgatta – egyelőre huszárok elvett kardja és megszabdalt füle helyett – csupán a nagyatyai ház kertjébe felszerelt tornaszereket a törvénytelen unoka, legifjabb Krúdy Gyula: a későbbi író, Szabolcs megye egyik legnagyobbra nőtt szellemi óriása.

S akárhogy tűnjék is az őszi szelekbe, tavak tükrére, elpörgő falevelekre író emberről: az ő legnagyobb öröksége a családnak ez az izomban, csontban, tekintetben megőrzött 48-as hagyománya volt. A fiatal Krúdy ezzel a daccal szegül neki az élettől számára kirótt időnek és „a magyar Pokolnak” is. Élete csupa lázadás: megszületett nyíregyházinak, dzsentrinek, bohémnak, és lett világszínvonalú nagy leleplező, a szorgalom aszkétája az alakját körbecsillogó legendák alatt. Aki már akkor ezt írja oda jelmondatként és figyelmeztetésül a XX. század falára, amikor kevesen sejtik még, hogy milyen megpróbáltatások várnak rövidesen Európára: „Minden embernek előlről kell kezdenie az életét mezítelenül. Talán azért, hogy ne rettenjen meg azoktól a dolgoktól, amelyek reá várákoznak.”

Szatmár, Nyíregyháza, Podolin, Debrecen, Nagyvárad neveltje, a nyíri csend, az agarászó urak, a ligetek és nádasok jelbeszédének érzékeny meghallója éppen a millennium évében, 1896-ban érkezik Pestre. Abban az „átmeneti korban”, amikor – ahogyan Nagy László írja – „a nyíri homokból csak a Rákóczi-legények haját emeli föl a szél. Mikor a branyiszkói dobok is legurultak az orpheumokba. Budapest pedig fölépül a tülekvésnek.” Utazótáskája helyett a fejében ekkorra már Boccaccio, Dickens, Victor Hugo, Walter Scott, Byron, Thackeray, Puskin, Zola, Maupassant, Turgenyev, Mark Twain, Jack London regényeinek emléke, s a századelő nagy magyarjai: Jókai, Mikszáth, Reviczky, Bródy, Lovik, Petelei, Thury, Gozsdu hagyatéka és több száz megírt cikk és tárca is, de mindez nem elég. A 48-as örökség konok daca kell, hogy az egész ország fölé diadalmasan, sárkányszerűen növő, s az

állam zugaitól, Szabolcstól, Szatmártól fényévekre csillogó világ-
város el ne nyelje védtelenül őt is, akár a százezreket.

De Krúdyban az idő emberére akad. Noha lóversenyek, kártya-
csaták, párbajok zaja, a Meteor, az Astoria, a Royal dísztermeinek
girlandjai és táncosnői forognak körülötte, de gyémántos novel-
lák s gyarapodó kötetek is, s rövidesen már ő írja meg a város
történetét! Néhány év múlva már Pest és Buda beszél róla, sőt
legendákkal veszi alakját körül. Ezek a „nagy mesék” a kötekedő,
a férfit írói mivoltában megsértő, összevagdalt huszártisztekről,
a pusztá kézzel megfékezett, a hintó előtt megvadult lovokról még
néhány lépéssel írói rangjának felismerése előtt járnak, ám már
előre azt ékesítik. S a tízes évektől már a szokatlan művészi mi-
nőség értékei nőnek a párbajozó, a hősszerelmes Krúdy alakja
fölé. Nőhettek is: amit a felszínes világ nem láthatott, tizenkét
órát dolgozott naponta, csak az a titok máig, mikor szakította ki
ezt az időt lila gyöngybetűinek az őt vadul körbevirágzó létből,
hogyan hány órává tágitotta a napot.

A lapok pedig teltek. Jöttek először a dzsentrik és a kisasszo-
nyok, és ahogyan Krúdy a dzsentrire néz, az groteskségében is
maga a sötét kiábrándulás. „Hát ez volna az a híres magyar közép-
osztály, amelyet én megmenteni akarok? Ezek a cégéres gazem-
berek?” – teszi föl magának a kérdést a legutoljára a Nyírség
remeteszagú kertjeibe kanyarodó postakocsin a megszállott Al-
vinczi Eduárd. „Hol vannak azok a férfiak, akiknek sírkövére
majd rá fogják vésni: minden elveszett, csak a becsület maradt
meg? – Azok kérem, régen Amerikába szöktek – szólt közbe a
züllött úriember, aki Alvinczi kifakadásait hallgatta.” Aztán jöttek
a mindennapi hősök, a városok számkivetettjei és kalandorai: a ház-
mesterné, a mosóné, a párbajsegédek, a kasszírnök, a lókereskedők,
a bérkocsisok, a postások, a tisztiszolgák, a fűzőkészítők, a kártya-
vetők, a hamispénzváltók, az ördögűzők és a hullamosók, megannyi
szédelő különcc, furcsa, bogaras figura, az egész beteges Magyar-
ország. Jött azután Rezeda Kázmér és Zathureczky, majd Széplaki
Titusz, Palaczký úr meg Ligetsarki és Turf Karolin (a virágárus),
Pincsi gróf és Toronygombi, Podolini Lajos és Szomjas Guszti,

Józsiás úr meg Zérus Aladár, azután Czifra János – a temetésrendező. Éppen úgy görbe tükrei ők az emberi névnek, ahogyan a létnek is. Zömében „megszállott mániákusok, egy hanyatló kor, egy széthulló társadalom végletesen felnagyított karikatúrái” – ahogyan ítéletét Krúdy legnagyobb szabolcsi kutatója, Katona Béla papírra vetette róluk. Nemcsak a dzsentriről lehangoló a képe, de a polgárról és a kisemberről is. A kor művészet iránti érzékenysége az ő köreiben sem marad alább a többi figura profiljától: „A hentesné verseskönyvet vett elő, amelyből kiszakított néhány lapot, hogy staniclit csináljon belőle – a tepertőnek.” De ezek az eleven emberi sorsokat hordozó különleges nevek: arcok és szemek is. Sőt ruházatok, viseletek – suhogó szoknyák, kalapok, sálak. S a „nevek költészetének” törvényei szerint: még zeneszerszámok is! Nagybőgők, hegedűk, templomi orgonák avagy nyikorgó tangóharmonikák az utcasarkon. Ezek a nevek tájak is. Napsütésben szikrázó téli hegyoldalak, a Kárpátokból kanyargó folyók, szőlőfürtös domboldalok, homokba futó utak. Ezek a nevek: Magyarország. Nemcsak a beteges, a korhadt, hanem ami e szerencsétlenek vágyaiban megjelent, ami a történelemben *lebetett volna*. Az az arc, amit csak boldog országok viselnek, s ami talán a miénk is, ha – mint Örkény István tömörítette sűrű pontba: „Világosnál mi győztünk volna, s Paskievics menekült volna véres fejjel.”

Am a keserű Krúdy túl mélyre lát. Ő már akkor az ország agóniájára fülel, amikor a dzsentri, a mágnás és a kispolgár együtt húzatja Bécsben a valcert, s együtt vonítják még évtizedeken át a Burg előtti éjben, a Ferenc József Aradtól nyugtalan álmától izzó császári palota felé, hogy „szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország!” S a kisgyermek Illyés a csontjaiban éli még a *Puszták népét*, a legsötétebb belső gyarmatosítás dokumentumát.

„Láttunk mi már elég komédiát az életben, Majmunka” – súgja oda Szindbád kicsit korosodó szerelmének, és ezentúl még inkább a kisvárosok sikátoraiban, a havas erdőkben keresi az ember széjjelcibált álmát – a magyarságét is –; akit nem gyötörnek többé belső megfeszülések, a háborúk éles és gyors kései, a nagyhatalmak kegyetlen akarata. A hőseibe átmentett ember a szomorú erdők

hajnali párójaként támad föl belőle, Ady: *Mag hó alatt* című költeménye vereshősének ikertestvéreként:

*Gyötrött és tépett magamat
Régi hiteiben fűrösztve
Vérből, jajból és lángból
Szedegetem össze
S elteszem, mint életes boltat.
(...)
Igazimnak sarjadásáig.*

„Igazimnak sarjadásáig.” Ez Krúdy poétikájának igazi arca, mert már a tízes évektől megsejti, és Trianon után bizonyossággá növeli magában a magyarság várható perspektíváit az érdeklőnákra szabdalt európai létben. S ha a Monarchiától a gyomra kavargott, az édes züllés helyén most csak a szikár jövőtlenséget, a jövő barbár ígéreteit látja. S ő nem birkózik, mint Móricz vagy Ady. Németh László „szorongó tájékozatlansága” neki „iszonyú kiúttalanság”, ahol csak fölfelé, az ég, a felső terek irányába nyitott még a történelem.

„Nem szeretem ezt a mai világot – írja. – Azt mondják, átmeneti idők. Csakhogy én nem kívántam átmeneti időben élni. Arra sem emlékszem, hogy ezt az életet valaha kiköveteltem volna. Már arra se vagyok kíváncsi, hogy minek örülhet az ember, ha magyar.” Így hát nem is a történelem nagy kérdései vonzzák, hanem az olyan problémák például, hogy: „Vajon isznak-e még a Kék Hordóban eperpálinkát?” Az ízekkel, szárnyakkal, szagokkal s a nőkkel önmagát takarja el, azt a férfit, akit ugyancsak Ady jellemzett feledhetetlenül a (természetesen Krúdynak ajánlott) *A menekülő lovas* című versben:

*Sóbálványa lettem
Hazám dülésének
Szeretett jószágim,
Csúreim, táraim
Bús pusztulásának.*

(...)
*Add, óh Uramisten,
Hogy némán bolyongjak,
Ajkamat szorító
Dühvel, háborúsan
Átkokat ne mondjak.*

A nagy centrumok, az erős várak, a kürtök, az ígéretek, az ígék harsogó torkok helyett Krúdy az addig néma világot zendíti fel. A részletekét, a peremekét, az apró tökéletességek, hangulatok, fények sokszínű tündöklését. S ennek a stílusát, nyelvét, kompozícióit alapjaiban megszabó erőnek az áramán behajózik a világirodalomba. Ő nem erőltet az ember nyakába eszméket, küldetést, de szüntelen gondolkodásra, eszmélkedésre biztat, s folyamatosan az élet apró értékeit emeli fel. Hol egy szivarvégben fénylik fel az idő, bevilágítva a mindenség komor sarkait, hol egy asszony selyemharisnyájáról csillan a kozmoszba a lélek, hol zizzenő falevél hangján karcos jelet az időtlen szelekbe, hol galambok havas szárnytollával vagy egy régi orgonailat emlékével üzen, s girbegurba utcák zegzugaiból éneklő a történelem darálóiából kimenekített embert.

Krúdy: zseni. A ma agyonidézett nyugati filozófusok előtt jó ötven évvel fedezi fel, hogy ennek a létnek nincsen centruma. Vagy ha van is ilyen „közepont”, akkor több is létezik egyszerre, egyenrangúan, egyidejűen s változó erővel és szerepkörökben. S ezt fölfedezve a magyar, sőt a világkultúrában is – a századelőn szinte egyedülállóan – eltolja a próza centrumát a történelem és a magánélet csikorgó fordulópontjaiból, a nemzeti és a személyes sors „nehéz” terepeiről, a parasztok és kétkeziék folyton zendülő árvaságából, el a nemesi kúriákból, a polgári otthonokból is, el a hivatalokból, a kaszinókból – a női vállkendők és szoknyák alá, az óbudai kiskocsmákba, a pohárban ragyogó borokba, avagy vándorló fókuszként – akár egyetlen postakocsi belsejébe is. Miért is ne, hiszen nincs sehol egyetlen biztos pont sem a világban, már talán csak maga a személyiség. „Mintha önmagamat

követném a leereszkedő estében” – írja. „Az idő összezavarodik, mint a homok.”

S Budapest mellett Podolin, Bécs mellett a Nyírség, a legutolsó felvidéki plébániatemplom leghátsó padja ezért lesz egyaránt hősei otthonává, egyenrangú a nagyváros sugárútjaival. Móricz, Szabó Pál, Veres Péter, Kodolányi a parasztportákra, Tersánszky a csavargóvisekbe, Németh László az értelmiségi lét minőség-eszményébe, Nagy Lajos, József Attila a külvárosba, Babitsék a „szent” nyugati ideálokba helyezik ezt a fókuszot. Krúdy pedig, mintha előre látná az európai történelem hosszúra nyúló árnyékait, a csont- és salétromszagú csatamezőkről a középpontot a „jó fogadóba”, a kiskocsmákba dobja, és természetesen a szeb-bik nem közé, így hát a nyilvánosházba is. Ahol maradt még az örömmel valami morzsaléka, és egyébként is, a kisasszonyok ott Puskin-idézetet hordanak a harisnyakötőjükön. „Mert korunkban – mondja egyik ravaszdi hőse –, amikor a nemes érzések: a vallá-sosság, a hűség, a tisztelet, a barátság, a hazaszeretet lassan kivesz-nek a világból, csak a szerelem az, amely képes visszavarázsolni a régen letűnt idők illúzióját. Csak a nők javíthatják meg az állati sorsba jutott férfiakat. És minden alkalmat meg kell adni a nőknek, hogy a javítás munkáját elvégezhessék a férfiakon.”

„Van néha olyan pillanat, / amely kilóg az időből” – róttá be az *Örök pillanat* című versébe ezt a fénylő és nyilálló sort Weöres Sándor. Krúdy mintha csupa ilyen pillanatot ragadott volna meg. Nyelvi újításait is a létezés perifériáinak gazdag megszólítása moz-gatja; életműve hatalmas kitágítása így a magyar nyelv érzékeny-ségének, bátorságának is. Ő nem új szavakat alkot, hanem a világ apró rezdüléseit és tágas látóhatárát egyaránt pontos hűséggel az ajkakra jegyző, s gyökeresen új viszonyokba helyezi őket. Szó-képeinek legbelső törvényeit ez a páratlanul egymásra hangolt, kettős vágy irányítja.

És ahogy beleméred a pesti éjszakába, és azon túl a podolini emlékekbe, és azon is túl az agárszuszogású nyíri csöndbe, *Az Ezeregyéjszaka meséiből* egyszerre előlép Szindbád, a hajós, hiszen ahol a legtisztább eszméknek még árnyékává sem lehet lenni,

mert a beszakadt jövőjű ország recseg-ropog csak rázkódva a sötétben, mint egy kiürült fedélzet, ott csak a hazátlanság teremtheti meg a hőst. Azon a tájon csak az otthontalanságot lehet létélménnyé avatni, s benne az egykor volt és a valaha még lehetséges haza nosztalgiáját.

S miközben a szecesszió, a posztromantika, az impresszionizmus, a szürrealizmus és a groteszk fényeit játszatja egybe hősenek alakjában, a megfoghatatlan, de mindenütt jelenlevő Szindbád kikorcsolyázik sötét felöltőjében a térbe a történelem embert gyötrő ítélőszékei elől. Lábában az otthon *ígérete* csupán, mert az otthon a vándorlásban van. Szindbád az emberbe átmentett életöröm, a vad történelemből és az időből kiemelt remény egy botladozó, keserű korban. Az emberben repülő eleven madár, szemben önmaga félelmeivel, szorongásaival. A szülőföld hűsége és maradványa. Szindbád egyetlen részvét az ember iránt: a születés íze, a kibomló szavak fénye.

Szindbád a szökevény emberiség, aki rákiált a történelemre, hogy az emberből kifelé megy az ember. Szindbád a dolgok elvesztett távlatát mutatja meg. Újra felismerteti a suttogás zenéjét, az asszonyi mozdulatban a varázslatot. Az embert így vagy úgy, de végül is porrá őrló időben még egyszer elibénk szikráztatja mindazt, amiért érdemes élni. Szindbád a menekülő emberiség. A XX. század nagy emberi alaphelyzetét testesíti meg: az üldözött, a szökevény, az utakra kényszerült ember állapotát. Szindbád az első emigráns, akit százezrek követnek majd, kifelé űzve, hajtva, taszítva az otthonukból és a létükből is, a pokol felé menetelő európai és magyar történelem útján. Akinek óceán-, só- és szabadságszaga van, s úgy jár imbolyogva, álomtól, vinkótól, nők miatti fáradtságtól, mintha örökké a bizonytalan, közép-európai csönd fedélzetén járna. Mert hiszen innen emelkedett föl. Ő tehát: a hazátlanság a magasban. De szuverén és megőrző birodalom mégis, mert szabad maradt, szabad a szeme csillogásával, a színek barbár erejével, a szoknya fényeivel, a marhapörkölt és az újhagyma ízeivel.

Mert Szindbádot nem lehetett deportálni. Sem munkaszolgálszolgálatra hajtani, mint Radnótit, Szerb Antalt, Gellérit, Rejtőt és

Pásztor Bélát. Szindbádöt nem lehetett a Dunába löni. „Málenkij robot”-ra sem lehetett hurcolni; s már Szolván halálra éheztetni vagy a tajgába fagyasztani később. Internálni sem lehetett. Nem lehetett áttelepíteni a Maroson, a Latorcán, a Dunán. Nem lehetett letépni a körmeit. El nem követett tetteket nem lehetett aláíratni vele. Nem lehetett sortüzet nyitni a tömegben álló, a zsarnokság ellen tüntető alakjára. Az állatkerti tetemek közé sem lehetett elásni összedrótozott testét. Szindbád – megszökött.

Alf laila wa-laila: az Ezeregyéjszaka küldte, de ez az indiai származású, arab vagy perzsa nevű hős talán a legkiábrándultabb európai, s talán a legszomorúbb magyar. Egy nagy költői életművé nőtt vele ez a próza, benne a magyar lét hatalmas drámájával. „Multikulturalitás”, „intertextualitás”, mormolhatnánk a posztmodern leckét – de hát mennyire kevés ez Krúdyhoz! Szindbád a Nagy Fény – aki folytatódik Máraiban, Huszárik Zoltánban, Latinovits Zoltánban, Mándy Ivánban, Mészöly Miklósban és még százakban, ezekben is. Szindbád a gödörből kiröppenő emberiség. Keserves közép-európai tapasztalat. Hajszálain az ember reménye, poharában a jövő szikrázó bora, talpa alatt a föld helyett csak idő, szemeiben a sorsának hátra arccal sorakozó emberiség.

A szülőhelyére egyre gyakrabban hazalátogató író még kétszer tér vissza élete végén szülővárosába – s mindkettőszer az égben. Először egy valóságos úton, a Budapest és Nyíregyháza között 1931-ben indult első repülőjáraton. Két évvel halála előtt még beszámolót is készít a magasból, a felhők közül pillantva alá szülőföldjére: „Kétkerekű talyigán, szilaj hámos lóval, a ló farkán ülő kocsislegénnyel mentem el egykor Nyíregyházáról. (...) Most az első repülőgéppel térek vissza a Nyírségbe.” „Robinsoni táj jön most egyszerre órányi távolságra a fővároshoz.” A második, a hosszabb idejű „égi” hazatérés már az író halála után, a szellem régióiban történik, és több évtizeden át tart. Különösen a múlt század hatvanas éveitől egyre szaporodó emlékjelekben, emléktáblákban, szobrokban, színpad-, utca-, gimnázium-, filmszínház-, szálloda-, vigadó-elnevezésekben, állandó múzeumi kiállításban s konferenciák, könyvek sorában nyilatkozik meg. A halott Krúdy

e második égi útja során mind inkább belakja szülővárosát, mind mélyebben rajzolja rá vonásait térképére. A mai Nyíregyházára lépőt már sokfelől – legkatartikusabban talán Varga Imre új szobrának közelében – szólítja meg az ismert gordonkahang.

Ahogy Szindbád és a többi Krúdy-hős mind maradandóbban nőtt bele a világirodalomba, az öregedő, eleven író mind nagyobb lökésekkel taszította kifelé a létezésből az idő és a történelmi kor. Tüdeje, szíve, gyomra, lába rendetlenkedik, majd féloldali agyvérzés éri, és a lakását is felmondják. Van olyan lexikon, amely már 1931-ben *néhai*nak minősíti. 1932-ben e balzaci arányú életmű írója vagyontalansági eskü letételére kényszerül. Amikor halála után a hivatal emberei számba vették hagyatékát, az alábbi javakat írták össze a százharminc kötetes író minden itt hagyott, e földi tárgyi tulajdonaként: két csíkos nadrág, egy fekete zakó, egy barna szvetter, nyolc ing, egy szürke felöltő, két nadrágtartó, egy zöld és egy szürke kalap. De csak a szürke kalap alá befért már ekkor egész Európa.

Vajon mit álmodhatott utoljára Krúdy, mielőtt végleg magára hagyta szindbádtalan didergésében a világot? A sóstó fáit-e, a bujtosi parázna nádat, a színes pillantásaival is nyugtalan nyíri csendet avagy a nagyapát a híres Komáromból? Aligha. Bizonyosan asszonnal álmodott, hiszen azt is leírta belenézve a sűrűsödő estbe, hogy „a csalódott férfiakat éppen női alakban szokta felkeresni a halál”. De az az asszony bizonyosan a szabadság angyala volt – a kis virágáruslány képében – és teste helyett virágokkal szórta tele a homályt.

Nyíregyháza és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az utóbbi évtizedekben az emlékjelek állítása mellett könyvekkel s tanulmányok tucatjaival járult hozzá, hogy a magyarországi Krúdy-értékelés a mai színvonalára érkezhessen. Hogy egyre fölismertebb legyen az életmű világirodalmi rangja. Ami többek között 1931-ben, az e teremben (1883-ban) lefolytatott tiszaezlári vérvádperről írt regénnyel (*A tiszaezlári Solymosi Eszter*), Hitler hatalomra jutása előtt két évvel üzente egyik utolsó figyelmeztetését az emberiségnek. Egyszerre emelve fel szavát a zavaros szándékok, az elő-

ítéletek és a tömegeket örvénybe sodró hisztéria ellen. Már két évvel azelőtt, hogy Thomas Mann nyomdába adta a náci elvekkel a zsidó mítoszszon szembefordított regényét, a *József és testvéreit*, amikor a történelem gödreiből elősompolyogó árnyékok veszélyeit még kevesen érzékelték igazán a korban. Ebben a teremben ma itt – Alvinczy Eduárd, Rezeda Kázmér és Szindbád portréi mellett – *ez* a Krúdy Gyula is itt van velünk. Áttört fényű mondatain át „az ember szépbe szőtt hitét” végső percéig védelmező, messzire látó, bátor ember. A megzavarodó Európa fölötti józan lélek. Ebben a teremben ma Krúdynak *ez* az arca is világít.

Pedig amikor meghalt, már csak a könyvekben lebegő szelleme világított. A villanyát kikapcsolták, mert azt sem tudta fizetni, a holttestét gyertyafény lobogta körbe. Néhány utcányira szülőházától, egykori szülőágya közelében ez a gyertya ma itt gyullad meg újra. S ennek a kicsi gyertyának ma hatalmas holdudvara van. A mától az ő nevét viselő teremből – szülővárosa szívéből – nemcsak az országnak, hanem az egykor az író nyúlászörkalapja alá dugott Európának is üzeni, hogy az 1848-as lázadó honvédtiszt és a markotányosnő unokája, Krúdy Gyula magyar író – szindbádi útjain – ma végleg hazaért.

(Nyíregyháza, 2003. október 21. Városháza. (A Krúdy Gyula terem avatóbeszédje)

JEGYZETEK

Az írás főbb forrásai:

Czine Mihály: Krúdy Gyula. In *A magyar irodalom története 1905-től 1919-ig*. Szerkesztette Szabolcsi Miklós. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1965. 370–389.; Katona Béla: *Az élő Krúdy*. Cikkek és tanulmányok Krúdy Gyula életművéről. Válogatta és szerkesztette Jánosi Zoltán. Kiadja a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága. Nyíregyháza, 2003.; továbbá Krúdy Gyula regényei és novellái, valamint Huszárik Zoltán és Sára Sándor *Szindbád* című filmjének szövegei voltak.